

Politiecontroles en minderheden: discriminerende etnische profilering begrijpen en voorkomen

Artikel 21 van het [Handvest van de grondrechten van de Europese Unie](#) verbiedt discriminatie op tal van gronden, waaronder ras en etnische afkomst.

Discriminerende etnische profilering in de EU

Wanneer etnische profilering als onderzoekstechniek in het kader van de rechtshandhaving wordt toegepast, wordt vaak gesproken van “criminele profilering”. Dit soort profilering maakt gebruik van indicatoren zoals lichaamskenmerken, uiterlijk of gedrag om het “signalement van een verdachte” op te stellen. Voorbeelden van indicatoren die hiervoor in aanmerking komen, zijn etnische afkomst, manier van kleden of vaak bezochte plaatsen.

Profilering is in strijd met de wet wanneer het discriminerend is.

Discriminerende etnische profilering houdt in:

- dat een persoon een minder gunstige behandeling krijgt dan andere personen in een soortgelijke situatie, bijvoorbeeld met betrekking tot de uitoefening van de bevoegdheden van de politie om mensen aan te houden voor controle en op te sporen;
- dat de beslissing om deze politiebevoegdheden uit te oefenen uitsluitend of hoofdzakelijk gebaseerd is op ras of etnische afkomst.

Waarom is discriminerende etnische profilering onwettig?

Directe discriminatie op grond van ras of etnische afkomst is in strijd met de wet. Dit is een beginsel van internationaal recht dat deel uitmaakt van het Handvest van de grondrechten van de EU.

Wanneer de politie haar bevoegdheden ten aanzien van individuele personen uitoefent en zich daarbij *uitsluitend of hoofdzakelijk* beroept op hun ras of etnische afkomst is er sprake van discriminerende profilering.

Om te voorkomen dat beslissingen om politiebevoegdheden uit te oefenen als discriminerend worden beschouwd, moeten zij gebaseerd zijn op nog andere factoren dan ras of etnische afkomst. Dit geldt ook voor gevallen waarin ras of etnische afkomst relevant zijn voor een bepaalde operatie of actie.

Etnische statistieken in de EU

In de meeste EU-lidstaten zijn geen uitgesplitste statistische gegevens beschikbaar over het gebruik van politiebevoegdheden met betrekking tot ras en etnische afkomst. Dergelijke informatie kan nuttig zijn om discriminatie te helpen voorkomen.

Het grootste obstakel voor het verzamelen van dergelijke informatie is de wijdverbreide opvatting onder de nationale instanties dat dit onverenigbaar zou zijn met de regelgeving inzake privacybescherming en met name gegevensbescherming. Dat is echter niet het geval zolang voldoende voorzorgsmaatregelen worden genomen om te garanderen dat het recht op privacy gewaarborgd is.

Statistische gegevens betreffende etnische afkomst – waarin geen informatie over de identiteit van de betrokkenen wordt bekendgemaakt – kunnen gebruikt worden in combinatie met feitenmateriaal waaruit blijkt dat controle plaatsvindt omdat de betrokken persoon een illegale actie pleegt of om een dergelijke actie te voorkomen. Niet-gerechvaardigde verschillen tussen controles van personen uit bepaalde minderheidsgroepen en het aantal opgespoorde of vrijdelde misdaden kunnen wijzen op een buitensporige toepassing van het criterium van ras of etnische afkomst en het bestaan van discriminatie.

Het Verenigd Koninkrijk is de enige EU-lidstaat die systematisch politiegegevens over controles verzamelt, samen met informatie over de etnische afkomst van de gecontroleerde personen. De door het Verenigd Koninkrijk verzamelde gegevens zijn openbaar toegankelijk en zorgen er derhalve mede voor dat de politie voor haar optreden rekenschap aflegt.

Het welslagen van het politieoptreden als “openbare dienst” is afhankelijk van de manier waarop de verschillende gemeenschappen door de politie worden behandeld en zich behandeld voelen. Goede betrekkingen met de politie en vertrouwen in het politieoptreden werken de aangifte van criminaliteit in de hand.

Ervaringen van EU-minderheden met politiepraktijken

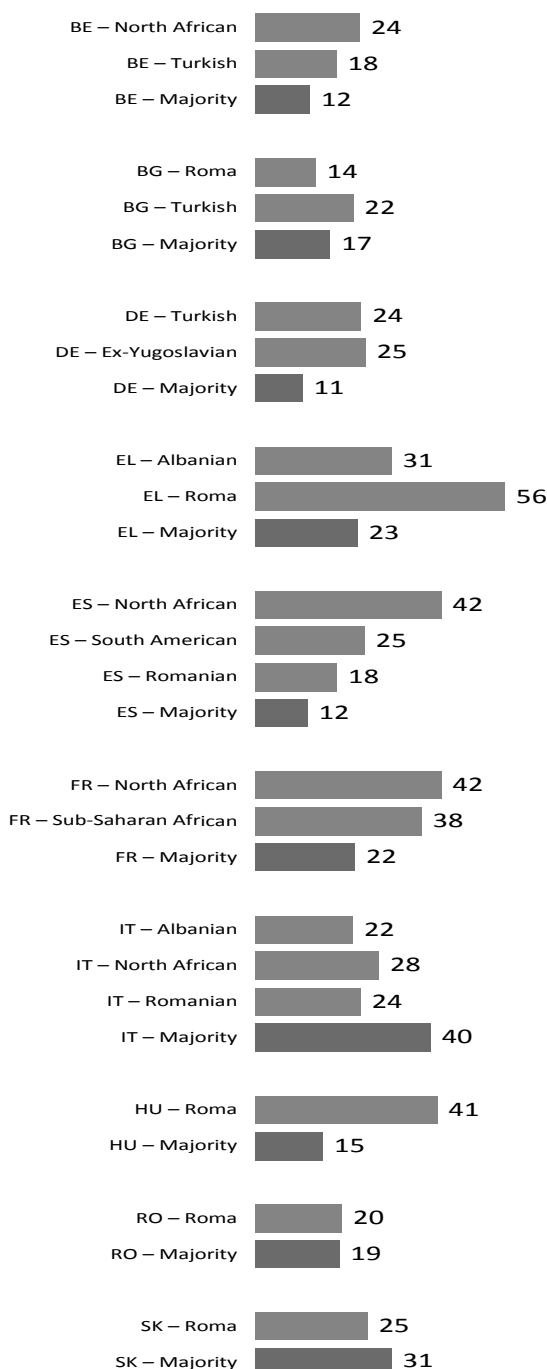
Uit [EU-MIDIS](#), het eerste onderzoek op EU-niveau naar ervaringen van immigranten en etnische minderheidsgroepen met discriminatie en slachtofferschap van criminaliteit in het dagelijkse leven, blijkt dat:

- minderheden in België, Duitsland, Griekenland, Spanje, Frankrijk en Hongarije vaker door de politie worden aangehouden voor controle dan meerderheidsgroepen

die in dezelfde gebieden verblijf houden. Dit geldt niet voor Slowakije, Bulgarije, Italië en Roemenië;

Figuur 1

Door de politie aangehouden voor controle in de afgelopen twaalf maanden (%) (van alle respondenten)

(Opmerking: slechts in tien van de 27 EU-lidstaten is een vergelijking gemaakt tussen de ervaringen van de minderheids- en de meerderheidsbevolking met politiecontroles)

Voor de betrokken landen gebruikte afkortingen BE = België, BG = Bulgarije, DE = Duitsland, EL =

Griekenland, ES = Spanje, FR = Frankrijk, IT = Italië, HU = Hongarije, RO = Roemenië, SK = Slowakije.

- sommige minderheidsgroepen bijzonder sterk door de politie worden gecontroleerd, bijvoorbeeld de Roma respondenten in Griekenland, die gemiddeld bijna zes keer werden aangehouden voor controle in een periode van twaalf maanden;
 - respondenten uit de meerderheidsbevolking doorgaans van oordeel zijn dat de politie hen met respect behandelt, terwijl in verhouding meer respondenten uit minderheidsgroepen vinden dat zij door de politie oneerbiedig behandeld worden.
- In België verklaarde bijvoorbeeld 85 % van de meerderheidsbevolking dat de politie hen tijdens de laatste controle met respect heeft behandeld, tegenover 42 % Noord-Afrikaanse en 55 % Turkse respondenten;
- minderheidsgroepen die de indruk hebben dat zij door de politie voor controle zijn aangehouden vanwege hun etnische afkomst of omdat zij immigrant zijn, minder vertrouwen in de politie hebben dan minderheden die van oordeel zijn dat de controles geen verband hebben met hun afkomst of achtergrond;
 - één op twee slachtoffers van aanrandingen, bedreigingen of ernstige intimidatie uit minderheidsgroepen verklaart de politie niet van deze incidenten in kennis te hebben gesteld omdat zij toch niets voor hen zou doen.

Achtergrond

Het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) heeft twee verslagen over politiecontroles en minderheden gepubliceerd:

- **EU-MIDIS Data in Focus Report: Police Stops and Minorities** (Oktober 2010)
- **Understanding and Preventing Discriminatory Ethnic Profiling: a Guide** (oktober 2010)

Het FRA heeft in 2008 23 500 immigranten en leden van etnische minderheden persoonlijk geïnterviewd in alle 27 lidstaten van de EU. Om een vergelijking van de belangrijkste resultaten mogelijk te maken zijn in België, Bulgarije, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Roemenië, Slowakije en Spanje ook 5 000 mensen uit de meerderheidsbevolking ondervraagd die in dezelfde gebieden als de minderheden verblijf houden. De voornaamste resultaten van EU-MIDIS kunnen worden geraadpleegd op www.fra.europa.eu